

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET M.S. protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 36337/10)

PRESUDA

STRASBOURG

25. travnja 2013.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenim u članku 44., stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu M.S. protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću koje čine:

Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 2. travnja 2013. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 36337/10) koji je hrvatska državljanka gđa M.S. ("podnositeljica") podnijela Sudu protiv Republike Hrvatske na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 21. kolovoza 2010. godine.

2. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 18. svibnja 2011. godine o zahtjevu je obaviještena Vlada. Odlučeno je i da će se istovremeno odlučiti o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva (članak 29., stavak 1.).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

A. Pozadina predmeta

4. Podnositeljica živi u zgradi koja se nalazi u L., Hrvatska. Prizemlje zgrade Općina L. dala je u najam M.M. koji tamo vodi restoran "N".

5. U razdoblju od ožujka 2002. do siječnja 2007. godine podnositeljica je 137 puta zvala policiju u vezi s restoranom "N".

6. Dana 5. rujna 2003. državni inspektorat iz R. podnio je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv M.M. u vezi s točno neodređenim nepravilnostima u njegovom vođenju restorana.

7. Dana 16. prosinca 2004. Prekršajni sud u O. proglasio je M.M. i M.Č., zaposlenika u restoranu, krivima za remećenje javnog reda i mira noću proizvodnjom prekomjerne buke za vrijeme obavljanja nekih građevinskih radova na restoranu.

8. Dana 20. svibnja 2005. M.M. je podnio prijavu policiji protiv podnositeljice i njezine sestre, navodeći da su oko 3 sata ujutro, kad je oko trideset gostiju odlazilo iz njegovog restorana, podnositeljica i njezina sestra na njih bacile vodu s podnositeljičinog balkona.

9. Dana 1. rujna 2005. Prekršajni sud u O. proglasio je M.M. i M.Č. krivima za remećenje javnog reda i mira noću proizvodnjom prekomjerne buke za vrijeme obavljanja građevinskih radova na restoranu.

10. Istoga je dana još jedna obitelj prigovorila buci koja je dolazila iz restorana u 2 sata ujutro i 4 sata ujutro.

11. Dana 7. siječnja 2006. godine ostali stanari u zgradi, uključujući podnositeljicu, podnijeli su zahtjev Općini L. za raskid ugovora o najmu prizemlja s M.M. zbog buke i smrada. U zahtjevu se pozivaju na deset prethodnih prigovora podnesenih raznim ustanovama protiv M.M. zbog buke, trovanja mačaka i remećenja javnog reda i mira, koji su ostali neodgovoreni.

12. Točno neutvrđenog dana četrdeset tri osobe potpisale su peticiju u kojoj su prigovorile smradu iz kanti za smeće u restoranu "N" , a dvadeset i dvije osobe potpisale su još jednu peticiju zbog prekomjerne noćne buke iz restorana.

B. Kazneni postupak protiv M.Č.

13. Dana 22. svibnja 2003. godine podnositeljica i I., njezina sestra, podnijele su Općinskom sudu u O. privatnu tužbu protiv M.Č. radi kaznenog djela uvrede te kaznenog djela nanošenja tjelesne ozljede. Podnositeljica je između ostalog navela da ju je M.Č. oko 1 sat iza ponoći dana 10. svibnja 2003. godine nekoliko puta udario nogama i rukama po cijelom tijelu.

14. Medicinskim nalazom sastavljenim u 2:37 sati 10. svibnja 2003. godine u odnosu na podnositeljicu utvrđeno je da je ona došla u 2 sata u pratnji policije te navela da ju je g. M.Č. udario rukama i nogama. Desni skočni zglob i desna ruka bili su joj natečeni, na desnoj ruci ustanovljeni su joj nagnječenje i modrica te još jedno nagnječenje na desnoj cjevanici. Daljnji medicinski nalaz sastavljen 12. svibnja 2010. godine potvrdio je iste povrede, a zabilježeno je i nagnječenje i modrica na njezinom desnom boku, kao i bol u vratu.

15. Dana 26. studenog 2003. godine održano je ročište na kojem je kazneni postupak protiv podnositeljice i njezine sestre povodom privatne tužbe M.Č. zbog uvrede spojen s kaznenim postupkom koji su pokrenule

podnositeljica i njezina sestra. M.Č. je naveo kako ga je podnositeljica nazvala "idiotom" i psovala mu.

16. Dana 20. siječnja 2004. godine podnositeljičin punomoćnik dostavio je zahtjev za ubrzanje postupka kako bi se izbjeglo nastupanje zastare kaznenog progona.

17. Na ročištu održanom 25. kolovoza 2004. godine iskaz je dala podnositeljičina sestra.

18. Još jedno ročište održano je 26. listopada 2004. godine. Na ročištu održanom 17. studenog 2004. iskaz su dali svjedoci V.I., M.S. i G.R. Na ročištu održanom 16. prosinca 2004. godine vještakinja sudske medicine iznijela je mišljenje da su povrede podnositeljičine noge i ruke mogle nastati na način koji je opisala podnositeljica. Svoj iskaz dao je svjedok G.Š.

19. Na ročištu održanom 10. veljače 2005. godine svi okrivljenici dali su svoje iskaze i rasprava je zaključena. M.Č. je proglašen krivim za nanošenje tjelesne ozljede podnositeljici, a podnositeljica i njezina sestra proglašene su krivima za vrijeđanje M.Č. Svim okrivljenima izrečena je sudska opomena.

20. Žalili su se i podnositeljica i njezina sestra, i M.Č.

21. Dana 21. veljače 2007. godine Županijski sud u R. ukinuo je prvostupanjsku presudu zbog toga što je protivno pravilima kaznenog postupka neka ročišta vodio sudski savjetnik, a ne sudac.

22. Ročišta u ponovljenom postupku održana su 12. veljače i 26. ožujka 2008. godine.

23. Dana 3. srpnja 2008. godine obustavljen je postupak protiv podnositeljice i njezine sestre, a nastavljen je postupak protiv M.Č.

24. Dana 20. listopada 2008. godine odbijen je zahtjev podnositeljice i njezine sestre za naknadu troškova i izdataka. One su izjavile žalbu.

25. Daljnja ročišta održana su 27. veljače i 17. ožujka 2009. godine.

26. Dana 10. travnja 2009. godine sudac koji je vodio postupak saznao je da je Centar za socijalnu skrb O. ("Centar") pokrenuo postupak za lišenje podnositeljice i njezine sestre poslovne sposobnosti pred istim sudom, te da je svakoj od njih imenovan skrbnik za poseban slučaj. Dana 14. travnja 2009. godine sudac je zatražio od Centra da proširi ovlast skrbnika na zastupanje podnositeljice u kaznenom postupku o kojem je riječ. Centar je tako postupio 21. travnja 2009. godine zbog toga što su podnositeljica i njezina sestra neubrojive, te stoga nisu sposobne biti stranke u postupku zbog psihičkih problema.

27. Na ročištu održanom 28. travnja 2009. godine skrbnici za poseban slučaj imenovani podnositeljici i njezinoj sestri izjavili su kako se ne mogu očitovati daju li svoju suglasnost za nastavak kaznenog postupka o kojem je riječ.

28. Dana 28. travnja 2009. godine postupak je obustavljen jer je 21. travnja 2009. godine podnositeljici imenovan skrbnik za poseban slučaj koji nije dao izričitu suglasnost za nastavak postupka, te stoga nije postojao zahtjev ovlaštenog tužitelja za nastavak postupka.

29. Dana 6. svibnja 2009. godine podnositeljica i njezina sestra izjavile su žalbu.

30. Dana 17. lipnja 2009. godine Županijski sud u R. obustavio je postupak zbog toga što je u međuvremenu nastupila zastara kaznenog progona M.Č., te su stoga žalbe podnositeljice i njezine sestre postale bespredmetne.

31. Dana 12. listopada 2009. podnositeljica i njezina sestra podnijele su ustavnu tužbu prigovorivši činjenici da je, *inter alia*, kazneni postupak protiv M.Č. obustavljen.

32. Dana 11. ožujka 2010. godine Ustavni sud utvrdio je da je ustavna tužba podnositeljice i njezine sestre nedopuštena, te zaključio da odluka kojom je obustavljen kazneni postupak protiv M.Č. nije bila proizvoljna.

C. Kazneni postupak protiv podnositeljice i njezine sestre

33. Dana 30. kolovoza 2006. godine M.M. je podnio privatnu tužbu pred istim sudom protiv podnositeljice i njezine sestre za klevetu, navodeći da su dana 31. svibnja 2006. godine oko 20:35 sati, upravo kad je predsjednik "bivše jugoslavenske Republike Makedonije" ulazio u njegov restoran, koji se nalazi ispod stana podnositeljice i njezine sestre, one vikale sa svog balkona da M.M. sudjeluje u nezakonitoj trgovini oružjem.

34. Podnositeljica i njezina sestra u svojoj su obrani tvrdile kako nisu znale da je dotična osoba predsjednik "bivše jugoslavenske Republike Makedonije" te da su tu primjedbu koju su dale dok su stajale na svojem balkonu, da je M.M. sudjelovao u nezakonitoj trgovini oružjem, izrekle jedna drugoj.

35. Podnositeljica je tijekom postupka dostavila nekoliko podnesaka raspravnom sudu, detaljno analizirajući ročišta i iskaze svjedoka, te navodeći nepodudarnosti između onoga što su svjedoci rekli i što je sudac izdiktirao u zapisnik s ročišta.

36. Dana 27. prosinca 2007. godine sudac koji je vodio postupak zatražio je nalaz i mišljenje vještaka psihijatra za podnositeljicu i njezinu sestru. Podnositeljica je tada zatražila izuzeće tog suca. Dana 10. svibnja 2007. godine potpredsjednik Općinskog suda u O. odbio je njezin zahtjev.

37. Podnositeljica je u nekoliko podnesaka izrazila snažno protivljenje uključivanju psihijatra u postupak.

38. Psihijatr K.R. izradio je nalaz i mišljenje na temelju dokumenata u spisu, koji se uglavnom sastoje od navedenih podnositeljinih podnesaka, bez izravnog kontakta s njom. Mjerodavni dio izvješća koje je sastavio psihijatar dana 21. ožujka 2008. godine, u dijelu u kojem se odnosi na podnositeljicu, glasi:

“Iz spisa se doznaje da II opt. .izjavljuje da je optužbu razumjela, u odnosu na optužbu ne smatra se krivom. Iz očitovanja vidi se da II opt. ovaj kazneni postupak doživljava kao teror od strane priv. tužitelja jer je želi uništiti i psihički i

fizički i materijalno (osjećaj ugroženosti za psihički i fizički integritet, koji nema realnu osnovu).

U svojoj obrani...istu nadopunjava dvjema situacijama, koje svojim sadržajem jednako obiluju psihopatologijom ... a idu u prilog postojanja sumanutog poremećaja.

Iz sveukupnog spisa vidljivo je da je II-opt. osoba sklona opširnim i opetovanim prepiskama koje upućuje različitim institucijama (najviše prema sudu, a prema kazivanju opt. i policiji, ministarstvu, uredu predsjednika...,detaljiziranu, tužbama i pritužbama. Iz podnesaka priloženih spisu, uočava se da je II-opt. vrlo rječita, opširna do detalja (koji su često i nevažni za sudski postupak), pri čemu djeluje ubjedljivo. Isto tako, za uočiti je da se-II-opt. za potrebe komuniciranja sa sudom (podnesci), angažirala u proučavanju KZ-a i ZKP-a (list 80) što ukazuje na visok stupanj inteligencije II-opt.

Medicinska dokumentacija II-opt. (list 72) je bez datuma, bez pečata, institucije u kojoj je pregled učinjen, kao i bez imena i potpisa osobe koja je pregled učinila. II-opt. je sama prikrila navedene podatke i takav nalaz preslikala (fotokopirala) a sve radi vlastite sumnjičavosti i nepovjerenja koje su osobine, između ostalih, karakteristike paranoidnih osoba. Zbog istih razloga I-opt. je preuzela osobni zdravstveni karton dana 24.04.2007.g. (list 82), odnosno dan nakon glavne rasprave na kojoj je bilo određeno provođenje dokaza psihijatrijskim vještačenjem. Da li je osobni zdravstveni karton II-opt. predala u drugu ordinaciju opće medicine nije poznato, a zbog karaktera duševnog poremećaja ne bi iznenadilo da isti karton II-opt. ima u svom posjedu.

Na temelju svih dostupnih podatak može se zaključivati da II-opt. M. S. boluje od duševne bolesti koju se može dijagnosticirati kao sumanutu poremećaj.”

Psihijatar je zaključio kako i podnositeljica i njena sestra boluju od trajnog psihotičnog poremećaja, te da *tempore criminis* obje nisu bile ubrojive.

39. Dana 10. travnja 2010. godine postupak je obustavljen jer su i podnositeljica i njezina sestra počinile djelo dok su bolovale od psihičke bolesti.

D. Postupak za lišenje podnositeljice zahtjeva poslovne sposobnosti

40. Dana 14. travnja 2008. godine sudac koji je vodio navedeni kazneni postupak protiv podnositeljice i njezine sestre poslao je pismo Centru za socijalnu skrb O. i obavijestio ih da je za podnositeljicu i njezinu sestru sastavljen psihijatrijski nalaz i mišljenje za potrebe tog kaznenog postupka, te da je psihijatar utvrdio kako su i podnositeljica i njezina sestra "psihički poremećene osobe koje boluju od trajnog psihotičnog poremećaja".

41. Dana 19. lipnja 2008. godine psihijatrica K.R. poslala je pismo Centru za socijalnu skrb O. ("Centar") u kojem ih je obavijestila da je izvršila psihijatrijsku ocjenu podnositeljice i njezine sestre u svrhu kaznenog postupka koji se protiv njih vodio pred Općinskim sudom u O., na temelju medicinske dokumentacije priložene u spis kaznenog predmeta, ali bez ikakvog osobnog kontakta s njima, s obzirom na to da su odbile podvrgnuti se bilo kakvom pregledu.

42. Psihijatrica je uputila na nalaze iz svog vještačkog nalaza i mišljenja (vidi stavak 38. ove presude). Relevantni dio pisma glasi:

“Iz dostupnih izvora.... vidljiva je manifestna duševna poremećenost imenovanih, koja se manifestira u sumanutostima paranoidnog karaktera (ideje odnosa, ideje proganjanja), koje su najprije bile usmjerene samo na jednu sobu (ugostitelja M.M. kojemu moguće pomaže nova stanarka u zgradi E. L.), a sustav osoba od kojih se narečene osjećaju ugrožene je sve veći (raspravni sudac, predsjednik suda, djelatnici policije). Protiv ovih osoba narečene učestalo pišu tužbe, prijave, dostavljaju prigovore u kojima zasada samo vrijeđaju, kleveću i prijete. S obzirom da paranoidne osobe ne vladaju sobom, da se osjećaju ugrožene, da istjeruju svoja prava očekujući pritom rješenja u svoju korist (što se u konkretnom slučaju ne događa odnosno njihov se problem ne rješava jer policija ne radi ništa - prepravlja njihove izjave, policija čak pomaže osobama koje ih ugrožavaju...).

Narečene su očigledno nezadovoljne sustavom, stalno se dopisuju, faksiraju prepiske. Obilje psihopatologije vidljivo je naročito u preslikama dokumentacije koju je pisala M. S. (koja je dostavljena uz vaš dopis od 16. svibnja 2008.g.). Uočava se sve obilnija psihopatologija, tenzija narečenih je u porastu, pa nakon svega, u cilju rješavanja problema, narečene mogu uzeti pravdu u svoje ruke i krenuti rješavati svoje probleme, pa se isto može manifestirati u obliku agresivnosti koja će biti usmjerena na one osobe koje ih ugrožavaju.

Iz ponašanja I. i M.S može se zaključiti da one ne brinu o svome zdravlju (duševnom), što je logično jer nemaju uvid u vlastito stanje i bolest. Ali svojim postupanjem ugrožavaju prava i interese drugih osoba i to onih prema kojima su usmjerene njihove sumanutosti, odnosno od kojih se osjećaju ugrožene. Svojim postupanjem ugrožavaju egzistenciju ugostitelja M., molestiraju policiju i odvjetništvo svojim prepiskama, od medicinskog osoblja zahtijevaju preglede...

Ovakvo ponašanje i postupanje imenovane čine u okviru svoje duševne bolesti zbog koje nemaju niti uvid niti kritičnost prema svom stanju.

Iz svega naprijed navedenog, mišljenja sam da ima osnove za lišenje poslovne sposobnosti.”

43. Dana 26. lipnja 2008. godine Centar za socijalnu skrb O. zatražio je od Općinskog suda u O. da pokrene postupak za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice zahtjeva i njezine sestre. Relevantni dio podneska Centra glasi kako slijedi:

“...nalaz i mišljenje spec. psihijatra za.... M.S. za potrebe kaznenog postupka koji se je vodio..... pokazuje da su imenovane psihički poremećene osobe, te da boluju od perzistentnog sumanutog poremećaja. Također ovaj Centar zaprimio je dana 26. lipnja 2008.godine mišljenje navedenog psihijatra u kojem je u bitnome istaknuto da zbog postojanja njihovih bolesti ima osnove za pokretanje postupka lišavanja poslovne sposobnosti.”

44. Dana 15. rujna 2008. godine Centar je odlučio imenovati svog zaposlenika T.T. skrbnikom za poseban slučaj podnositeljici u postupku za lišenje poslovne sposobnosti. Relevantni dio odluke glasi:

“Općinski sud u O. uputio je podnesak ovome centru, u kojem se u bitnome navodi da je u tijeku izvanparnični postupak lišenja poslovne sposobnosti za M. S. te da

joj je za potrebe postupka potrebno imenovati posebnog skrbnika koji će štiti njezina prava i interese.

U provedenom ispitnom postupku [pred ovim Centrom] utvrđeno je slijedeće:

- da je Općinski sud u O. uputio dana 22. travnja 2008. godine podnesak ovom Centru u kojemu se u bitnom navodi da se za imenovanu te za njenu sestru I. vodi kazneni postupak.....da je za potrebe predmetnog postupka provedeno vještačenje po stalnom sudskom vještaku psihijatru K.R., koja je u svom nalazu navela da je imenovana psihički poremećena osoba, koja boluje od perzistentnog sumanutog poremećaja, da je kazneno djelo koje joj se stavlja na teret počinila pod uplivom vlastitih sumanutih doživljavanja ..., te da nije sposobna biti strankom u postupku, te stoga sud navodi da je potrebno poduzeti sve potrebne radnje u okviru nadležnosti ovoga Centra. Kao dokaz o navedenome prilaže se primjerak Nalaza i mišljenja stalnog sudskog vještaka.

...

- da je ovaj Centar uputio podneske njenom liječniku opće prakse, te stalnom sudskom vještaku dr. sc. K.R., u kojem se u bitnom traže njihova mišljenja o opravdanosti pokretanja postupka lišenja poslovne sposobnosti pri nadležnom općinskom sudu, te je uvidom u zaprimljeno mišljenje spec. psihijatra K.R. utvrđeno da zbog postojanja gore navedene dg. postoji opravdanost pokretanja predmetnog postupka;

-da je ovaj Centar, nakon što je utvrdio sve relevantne činjenice, nadležnom Općinskom sudu u Opatiji uputio prijedlog za lišavanje poslovne sposobnosti

-...

- da je ovaj Centar u više navrata upućivao pismeni poziv, te brzojav toj osobi, kako bi se upoznala i očitovala sa predmetom postupka, na koje se nije odazvala, sa utvrđenjem naznake da je obaviještena ali da pošiljka nije podignuta.....

- da su dana 28. kolovoza 2008. stručni radnici ovoga centra izašli na predmetnu adresu kako bi se pokušalo stupiti u kontakt s M.S. i I., no iste nisu bile zatečene na navedenoj adresi.

Člankom 168. stavak 1. Obiteljskog zakona utvrđeno je da će "radi zaštite pojedinih osobnih i imovinski prava i interesa centar za socijalnu skrb imenovati posebnog skrbnika osobi za koju je podnesen prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti."

Temeljem svega prednje iznijetoga, ovaj centar je procijenio, budući da to zahtijevaju okolnosti predmetnog slučaja i dobrobit M.S., da se imenuje posebni skrbnik u osobi zaposlenika Centra, koji će zastupati njezina prava i interese u izvanparničnom postupku lišenja poslovne sposobnosti koji se vodi pred Općinskim sudom u O.

..."

45. Dana 30. siječnja 2009. godine Općinski sud u O. naložio je psihijatrijsko i psihološko vještačenje podnositeljice.

46. Postupak je još uvijek u tijeku.

E. Građanski postupak koji su pokrenule podnositeljica i njezina sestra

47. Dana 23. svibnja 2006. godine podnositeljica i njezina sestra podnijele su građansku tužbu Općinskom sudu u O. protiv M.M., potražujući od njega povrat posjeda svog spremišta za drva i naknadu za njegovu upotrebu.

48. Dana 26. travnja 2010. taj je postupak prekinut zbog pokretanja postupka za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice i njezine sestre. Podnositeljica je izjavila žalbu protiv te odluke i postupak je trenutačno u tijeku pred Županijskim sudom u R.

F. Medicinska dokumentacija koja se odnosi na podnositeljicu zahtjeva

49. Relevantni dio izvješća koje je sastavio psiholog dana 26. ožujka 1999. godine glasi:

“Inventar ličnosti MMPI-201

Profil ličnosti je na svim kliničkim skalama potpuno u granicama normale što govori o psihički zdravoj ličnosti

Test mentalnih sposobnosti Wb-sp

Sve mnestičke funkcije su očuvane te se rezultat u testu opisuje kroz normalnu opću poučenost, orijentiranost, dobru mentalnu kontrolu, izvrsno pamćenje brojeva te prosječno logičko i asocijativno pamćenje i vizualne reprodukcije.

Zaključak

Ispitanica je psihički zdrava ličnost sa potpuno očuvanim mentalnim sposobnostima.”

50. Drugo izvješće koje je sastavio drugi psiholog dana 31. kolovoza 2009. godine glasi:

“U kontaktu je otvorena. Normalne je verbalne produkcije. U testnoj situaciji je kooperabilna. Uputu i svrhu testiranja razumije. Ulaže primjeren trud u ispunjavanje postavljenih zadataka.

..posljednjih 10 godina je u imovinskopравnom sukobu sa susjedima, verbalizira oštećenje imovine i otuđenje relevantnih dokumenata. Nekoliko je puta doživjela i fizičke napade ...Navodi da je zabrinuta za svoj život. Žali se na osjećaj iscrpljenosti, pojačanu ljutnju spram neefikasnosti sustava. Kad spava u svom stanu zbog uznemirenosti situacijom sa susjedima pati od nesanice.

...

PM [test] bilježi visoko iznadprosječnu intelektualnu efikasnost u odnosu na kronološku dob.

Mnestičko funkcioniranje je na iznadprosjećoj razini u odnosu na kronološku dob. Unatoč tome bilježe se povremeni ispadi u koncentraciji na zadatak te snižena sposobnost novog učenja.

LB ne bilježi odstupanja u senzomotornom funkcioniranju.

MMPI-201 profil patoloških tendencija bilježi obrambeni stav prema testiranju. Prikazuje se kao energična osoba, sklona potiskivanju potištenosti. Prisutna je percepcija nerazumijevanja od strane okoline.

Profil indeksa emocija bilježi tendenciju davanja socijalno poželjnih odgovora. Povišene je samokontrole. Prikazuje se kao osoba koja ne reagira impulzivno, teži stabilnosti i sigurnosti. U relacijama s ljudima je pretjerano oprezna, no sugestibilna. Agresivne napade potiskuje, pasivizira se.

Opća obrambena usmjerenost je na značajno sniženoj razini. Najčešće koristi intelektualizaciju kao mehanizam obrane, afekt izolira. Nedostatnog je kapaciteta regresije i premještanja.

Poluprojektivna tehnika NS bilježi naglašen konflikt s autoritetima. Prisutno je žalovanje za majkom. Slabijeg je uvida u vlastite strahove."

51. Relevantni dio izvješća koje je sastavio drugi psihijatar dana 11. prosinca 2009. godine glasi:

"Psihički status: prisvjesna, uredno orijentirana. Kontakt se lako uspostavlja i održava. Afekt: eutimičan [uobičajeno raspoloženju]. U mišljenju nema sumanosti. Obmane osjetila negira. Inteligencija prosječna.

Do sada nije liječena psihijatrijski. "

52. Iz medicinskog je izvješća od 17. srpnja 2010. godine vidljivo da je podnositeljica zadobila modrice na stražnjem dijelu glave i na lijevom obrazu.

53. Ona navodi da ju je dana 16. i 17. srpnja 2010. godine napala osoba koju poznaje.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

54. Mjerodavni dijelovi Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/1997) glase kako slijedi:

Članak 8.

"(1) Kazneni postupak za kaznena djela pokreće Državno odvjetništvo u interesu Republike Hrvatske i svih njezinih građana.

(2) Iznimno za određena kaznena djela može se zakonom propisati da se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom ili da Državno odvjetništvo pokreće kazneni postupak povodom prijedloga. "

TJELESNA OZLJEDA

Članak 98.

"Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu naruši zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine."

Članak 102.

"Za kazneno djelo tjelesne ozljede (članak 98.) kazneni postupak pokreće se privatnom tužbom."

55. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002 i 62/2003) propisuju kako slijedi:

Članak 2.

„(1) Kazneni se postupak može pokrenuti i provesti samo na zahtjev ovlaštenog tužitelja. ...

(2) Za djela za koja se progoni po službenoj dužnosti ovlašteni tužitelj jest državni odvjetnik, a za djela za koja se progoni po privatnoj tužbi ovlašteni tužitelj jest privatni tužitelj.

(3) Ako Zakon drukčije ne propisuje, državni odvjetnik je dužan poduzeti kazneni progon ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i nema zakonskih smetnji za progon te osobe.

(4) Ako državni odvjetnik ustanovi da nema osnova za pokretanje ili provođenje kaznenog postupka, na njegovo mjesto može stupiti oštećenik kao tužitelj uz uvjete određene ovim Zakonom.“

56. Mjerodavne odredbe Obiteljskog zakona ("Narodne novine" br. 116/2003, 17/2004, 136/2004 i 107/2007) glase:

Članak 159.

(1) Sud će u izvanparničnom postupku punoljetnu osobu koja zbog duševnih smetnji ili drugih uzroka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba, djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Prije donošenja odluke iz stavka 1. ovoga članka sud će pribaviti stručno mišljenje liječnika vještaka o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i o utjecaju tog stanja na njezine sposobnosti zaštite svih ili pojedinih osobnih potreba, prava i interesa te na ugrožavanje prava i interesa drugih osoba.

Članak 161.

(1) Centar za socijalnu skrb predložit će sudu pokretanje postupka kad ocijeni da bi zbog razloga iz članka 159. stavka 1. ovoga Zakona osobu bilo potrebno djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

(2) Centar za socijalnu skrb osobi o kojoj je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti imenuje posebnog skrbnika na kojeg se primjenjuju odredbe o skrbništvu za posebne slučajeve. Radnje za čije poduzimanje skrbnik nije ovlašten osoba poduzima samostalno.

Članak 162.

Osobu koja je ... lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb stavit će pod skrbništvo....

Članak 179.

(1) Skrbnik je dužan savjesno se brinuti o osobi, pravima, obvezama i dobrobiti štićenika, upravljati njegovom imovinom te poduzimati mjere da se osoba osposobi za samostalan život i rad.

...”

Članak 184.

(1) Skrbnik zastupa štićenika.

...”

Članak 185.

Za poduzimanje važnijih mjera glede osobe, osobnog stanja ili zdravlja štićenika skrbniku je potrebno prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb.

Postupak za lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti

Članak 326.

(1) Sud će pozvati na ročište osobu koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobu o kojoj se provodi postupak, njezinog skrbnika i centar za socijalnu skrb.

(2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka i centar za socijalnu skrb mogu u tijeku postupka sudjelovati pri izvođenju dokaza i raspravi o rezultatima cjelokupnog postupka.

(3) Sud će nastojati saslušati osobu o kojoj se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u psihijatrijskoj ustanovi ili je smještena u socijalnu ustanovu, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi.

(4) Sud može odustati od pozivanja i saslušavanja osobe o kojoj se provodi postupak, ako bi to za nju moglo biti štetno ili ako saslušanje nije moguće s obzirom na njezino mentalno oštećenje i zdravstveno stanje.

Članak 329.

(1) Ako utvrdi da neku osobu treba djelomice lišiti poslovne sposobnosti zbog zlorabe sredstava ovisnosti, sud može zastati s postupkom i odgoditi donošenje odluke, ako se ta osoba podvrgla liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

(2) Sud može tijekom postupka upozoriti osobu koju treba djelomice lišiti poslovne sposobnosti na mogućnost odgađanja donošenja odluke, ako se podvrgne liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

...”III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI INSTRUMENTIA. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela 13. prosinca 2006. godine (Rezolucija A/RES/61/106)

57. Ova je Konvencija stupila na snagu dana 3. svibnja 2008. godine. Hrvatska ju je potpisala i ratificirala 2007. godine. Mjerodavni dijelovi Konvencije glase kako slijedi:

Članak 12.

JEDNAKOST PRED ZAKONOM

“1. Ljudi s invaliditetom imaju pravo svugdje pred zakonom biti priznati kao osobe.

2. Države članice će prihvatiti da osobe s invaliditetom imaju pravnu sposobnost (pravni položaj) na jednakoj osnovi kao i druge osobe u svim aspektima života.

3. Države članice će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale pristup potpori koja bi im mogla biti potrebna za ostvarivanje pravne sposobnosti.

4. Države članice osigurat će da sve mjere koje se odnose na ostvarivanje pravne sposobnosti predvide odgovarajuće i djelotvorne zaštitne mehanizme koji će sprečavati zlorabu u skladu s međunarodnim pravom koje obuhvaća ljudska prava. Takvi zaštitni mehanizmi osigurat će da mjere koje se odnose na ostvarivanje pravne sposobnosti poštuju prava, volju i sklonosti te osobe, da se iz njih isključi sukob interesa i zloraba utjecaja, da su razmjerne i prilagođene osobnim okolnostima, da se primjenjuju u najkraćem mogućem vremenu i da podliježu redovitoj reviziji nadležnog, nezavisnog i nepristranog tijela vlasti ili sudbenoga tijela. Zaštitni mehanizmi bit će razmjerni sa stupnjem kojim takve mjere utječu na prava i interese osobe.

5. U skladu s odredbama ovog članka države članice poduzet će odgovarajuće i djelotvorne mjere radi osiguranja jednakih prava osoba s invaliditetom da posjeduju i nasljeđuju imovinu, kontroliraju svoje vlastite financijske poslove i imaju jednak pristup bankovnim kreditima, hipotekama i drugim oblicima financiranja, te će također osigurati da osobe s invaliditetom ne budu bez vlastite volje (arbitrarno) lišene svojega vlasništva.

B. Preporuka br. R (99) 4 Odbora ministara Vijeća Europe o pravnoj zaštiti osoba bez poslovne sposobnosti (donesena 23. veljače 1999.)

58. Mjerodavni dijelovi te preporuke glase kako slijedi:

Načelo 2. - Fleksibilnost pravnog odgovora

“1. Mjere zaštite i ostala pravna rješenja koja su na raspolaganju za zaštitu osobnih i ekonomskih interesa osoba bez poslovne sposobnosti trebaju biti dovoljne, po obuhvatu i fleksibilnosti, kako bi omogućile prikladan pravni odgovor na različite stupnjeve nesposobnosti i na razne situacije.

...

4. Raspon mjera zaštite treba uključiti, u prikladnim slučajevima, one koje ne ograničavaju poslovnu sposobnost dotičnih osoba.

...”

Načelo 3. - Najveće moguće zadržavanje sposobnosti

“1. Zakonodavni okvir treba, koliko god je to moguće, prepoznati kako postoje različiti stupnjevi nesposobnosti te kako se nesposobnost s vremena na vrijeme može mijenjati. Stoga mjere zaštite ne bi trebale odmah dovesti do potpunog lišenja

poslovne sposobnosti. Međutim, ograničenje poslovne sposobnosti treba biti moguće kad je dokazano kako je potrebno za zaštitu dotične osobe.

2. Posebice, mjera zaštite ne bi trebala automatski dotičnu osobu lišiti prava glasa ili prava sastavljanja oporuke, kao ni davanja suglasnosti odnosno uskraćivanja suglasnosti za neki zahvat u području zdravlja, ili u donošenju drugih odluka osobnog značaja bilo kad kada sposobnost te osobe omogućuje da ona to učini.

...”

Načelo 6. - Razmjernost

“1. Kad je mjera zaštite potrebna, ona treba biti razmjerna stupnju sposobnosti dotične osobe i izrađena po mjeri pojedinačnih okolnosti i potreba dotične osobe.

2. Mjera zaštite treba se umiješati u pravnu sposobnost, prava i slobode dotične osobe u najmanjoj mogućoj mjeri koja je sukladna postizanju miješanja.”

Načelo 13. - Pravo na osobno saslušanje

“Dotična osoba treba imati pravo na osobno saslušanje u svakom postupku koji bi mogao utjecati na njezinu poslovnu sposobnost.”

Načelo 14. - Trajanje, obnova i žalba

“1. Mjere zaštite trebaju, kad god je moguće i prikladno, biti ograničenog trajanja. Treba razmotriti koncept povremenih preispitivanja.

...

3. Treba postojati odgovarajuće pravo žalbe.”

PRAVO

I. NAVODNE POVREDE ČLANKA 8. KONVENCIJE U VEZI S NAVODNIM NAPADOM NA PODNOSITELJICU

59. Podnositeljica prigovara na temelju članka 3. i 8. Konvencije, da joj domaće vlasti nisu dale odgovarajuću zaštitu protiv čina nasilja. Sud smatra kako u konkretnim okolnostima ovoga predmeta te prigovore treba ispitati temeljem članka 8. Konvencije, koji u mjerodavnom dijelu glasi:

“1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih. ”

A. Dopuštenost

60. Vlada je ustvrdila da podnositeljica nije iscrpila sva dostupna domaća pravna sredstva. Ona je pokrenula kazneni postupak protiv M.Č. samo privatnom tužbom, a nije ni pokušala postići da nadležno državno odvjetništvo pokrene kazneni postupak, te nije zatražila provođenje istrage. Nadalje, nije podnijela ustavnu tužbu protiv odluke od 17. lipnja 2009. kojom je obustavljen kazneni postupak protiv M.Č.

61. Podnositeljica tvrdi da je iscrpila sva dostupna domaća pravna sredstva.

62. Sud ponavlja kako temeljem članka 35. stavka 1. Konvencije može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha je pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava državama ugovornicama dati priliku da spriječe ili isprave povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu Sudu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni protiv Francuske* [VV], br. 25803/94, stavak 74., ECHR 1999-IV). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava podrazumijeva da se podnositelj zahtjeva u odnosu na svoje prigovore prema Konvenciji treba poslužiti uobičajenim pravnim sredstvima koja su djelotvorna, dostatna i dostupna.

63. Sud nadalje ponavlja kako se pravilo o domaćim pravnim sredstvima mora primijeniti uz određeni stupanj fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma (vidi predmet *Cardot protiv Francuske*, 19. ožujka 1991., Serija A br. 200, stavak 34.). Nadalje je utvrdio kako pravilo iscrpljenja pravnih sredstava nije apsolutno, a nije ga moguće ni automatski primijeniti. Kad se preispituje je li ono bilo poštovano bitno je uzeti u obzir posebne okolnosti konkretnog predmeta (vidi *Van Oosterwijck protiv Belgije*, 6. studenoga 1980., Serija A br. 35, stavak 35.).

64. Hrvatsko zakonodavstvo razlikuje kaznena djela za koja goni državno odvjetništvo, bilo po službenoj dužnosti ili na privatni zahtjev, te kaznena djela koja se gone po privatnoj tužbi.

65. Članak 2. Zakona o kaznenom postupku dozvoljava pokretanje kaznenog postupka samo na zahtjev ovlaštenog tužitelja. U odnosu na kaznena djela koja goni država, jedini je ovlašten tužitelj državni odvjetnik, dok je u odnosu na ostala kaznena djela ovlašten tužitelj privatni tužitelj, u načelu oštećenik.

66. Nadalje, članak 98. Kaznenog zakona izričito predviđa da se kazneni postupak za djelo nanošenja tjelesne povrede pokreće privatnom tužbom.

67. Glede ovog predmeta, podnositeljica i njezina sestra, podnijele su Općinskom sudu u O. privatnu tužbu protiv M.Č. radi kaznenog djela nanošenja tjelesne ozljede. Da je Općinski sud smatrao kako one nisu ovlaštene pokrenuti taj kazneni postupak ne bi mogao nastaviti voditi taj postupak. Međutim, taj sud prihvatio je svoju nadležnost u tom predmetu i vodio kazneni postupak po privatnoj tužbi koju su podnijele podnositeljica i

njezina sestra. Tako je prihvatio da su one ovlaštene tužitelji u smislu Zakona o kaznenom postupku. Stoga podnositeljica nije imala nikakav razlog zatražiti da državno odvjetništvo kazneno goni M.Č.

68. Glede tvrdnje Vlade da podnositeljica nije podnijela ustavnu tužbu, Sud primjećuje kako je istina da sama podnositeljica nije podnijela tu tužbu. Njezina sestra, stranka u istom postupku, podnijela je ustavnu tužbu u kojoj je prigovorila, *inter alia*, činjenici da je obustavljen kazneni postupak protiv M.Č. Međutim, Ustavni sud utvrdio je da je ta tužba nedopuštena jer odluka kojom je bio obustavljen kazneni postupak nije bila proizvoljna.

69. Sud smatra da su na taj način domaće vlasti dobile priliku ispraviti navodnu povredu. Dalje smatra kako nema razloga vjerovati da bi u odnosu na ustavnu tužbu koju bi bila podnijela sama podnositeljica bila donesena drugačija odluka. Stoga u okolnostima ovoga predmet Vladinu tvrdnju u tom pogledu treba odbiti.

70. Sud nadalje primjećuje kako ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi i stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

71. Podnositeljica tvrdi da joj da nacionalne vlasti nisu pružile odgovarajuću zaštitu od nasilnog napada privatnog pojedinca.

72. Vlada tvrdi kako podnositeljici navodi o nasilju nisu vjerodostojni jer je podnositeljica podnijela veliki broj prijavi policiji i državnom odvjetništvu za koje se pokazalo da su neosnovane. Nadalje, policijskom je istragom utvrđeno da podnositeljicu nije nitko napao.

2. Ocjena Suda

73. Iako je osnovni cilj članka 8. zaštititi pojedinca od proizvoljnih radnji javnih tijela, uz to mogu postojati i pozitivne obveze kao sastavni dio djelotvornog "poštivanja" privatnog i obiteljskog života, a one mogu podrazumijevati donošenje mjera na području odnosa između pojedinaca (vidi *mutatis mutandis*, *X i Y protiv Nizozemske*, *X i Y protiv Hrvatske*, br. 5193/09, stavci 23.-24., 3. studenog 2011.; *Mikulić protiv Hrvatske*, br. 53176/99, stavak 57., ECHR 2002-I i 27. i *Sandra Janković protiv Hrvatske*, br. 38478/05, stavak 44., 5. ožujka 2009.).

74. Sud je u raznim kontekstima već presudio da pojam privatnog života uključuje tjelesnu i psihičku cjelovitost osobe. Prema članku 8. država ima dužnost zaštititi tjelesnu i moralnu cjelovitost pojedinca od drugih osoba. U tu svrhu mora održavati i u praksi primjenjivati odgovarajući pravni okvir koji daje zaštitu od čina nasilja koje počine privatni pojedinci (vidi naprijed citirani predmet *X i Y protiv Nizozemske*, stavke 22. i 23. *Costello-Roberts*

protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 25. ožujka 1993., stavak 36., Serija A br. 247-C; *D.P. i J.C. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 38719/97, stavak 118., 10. listopada 2002.; naprijed citirani predmet *M.C. protiv Bugarske*, stavke 150. i 152.; *Bevacqua i S. protiv Bugarske*, br. 71127/01, stavak 65., 12. lipnja 2008. i naprijed citirani predmet *Sandra Janković*, stavak 45.).

75. Glede ovoga predmeta Sud bilježi kako je podnositeljica navela da ju je napadač udario nogom po leđima i glavi. Iz liječničke dokumentacije vidljivo je da je podnositeljica zadobila nagnječenje i modricu na desnoj šaci i na desnom boku te daljnja nagnječenja desne cjevanice. Desni skočni zglob i desna šaka bili su joj natečeni i vrat joj je bio bolan. Čini nasilja kao što su ovi koje navodi podnositeljica zahtijevaju da države donesu pozitivne mjere u području kaznenopravne zaštite. Kad napadi na tjelesni integritet dolaze od privatnog pojedinca, Konvencija nužno ne zahtijeva da država kazneno progoni napadača kako bi se osigurala prava iz Konvencije (vidi naprijed citirani predmet *Sandra Janković*, stavke 50.-51.). Kad domaće pravo daje podnositelju mogućnost preuzimanja kaznenog progona osobe koja ga je napala, kao privatni tužitelj ili kao oštećenik u ulozi zamjenskog tužitelja, a podnositelj iskoristi tu mogućnost, Sud mora ispitati djelotvornost kaznenopravnog mehanizma i način na koji je on primijenjen (vidi, *mutatis mutandis*, V.D. protiv Hrvatske, br. 15526/10, stavak 84., 8. studenog 2011. i *Butolen protiv Slovenije* br. 41356/08, stavci 69.-70., 26. travnja 2012.).

76. Glede kaznenopravnih mehanizama koje pruža hrvatski pravni sustav, Sud je u predmetu *Sandra Janković* utvrdio da su nasilni čini koje počine privatni pojedinci zabranjeni brojnim pojedinačnim odredbama hrvatskog Kaznenog zakona.

77. Nadalje, u odnosu na kaznenopravno područje, utvrdio je da hrvatsko zakonodavstvo razlikuje kaznena djela koja goni državno odvjetništvo, po službenoj dužnosti ili na privatni zahtjev, te kaznena djela koja se gone po privatnoj tužbi. Stoga je zahtjev osiguranja kaznenopravnih mehanizama u odnosu na nasilne čine privatnih stranaka zadovoljen.

78. Međutim, osiguranje odgovarajućeg pravnog okvira za zaštitu pojedinaca od nasilnih napada na njihov osobni integritet nije dovoljno. Sud će nastavno ispitati jesu li pobijani propisi i prakse, te osobito pridržavanje domaćih vlasti mjerodavnih postupovnih pravila, kao i način na koji su kaznenopravni mehanizmi provedeni u ovome predmetu imali takve nedostatke koji su predstavljali povredu pozitivnih obveza tužene države iz članka 8. Konvencije (vidi naprijed citirani predmet *Sandra Janković*, stavak 51.).

79. U ovom predmetu, dana 22. svibnja 2003. godine podnositeljica i I., njezina sestra, podnijele su Općinskom sudu u O. privatnu tužbu protiv M.Č. radi kaznenog djela uvrede te kaznenog djela nanošenja tjelesne ozljede. Dana 10. veljače 2005. godine donesena je prvostupanjska presuda

kojom je M.Č. proglašen krivim za nanošenje tjelesne povrede podnositeljici, ali ju je Županijski sud u R. ukinuo 21. veljače 2007. godine.

80. Međutim, u ponovljenom je postupku sudac koji je vodio postupak, nakon što je saznao da je pokrenut postupak za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice i njezine sestre, zatražio da se ovlast skrbnika za poseban slučaj koji su im bili imenovani u tom postupku proširi i na njihovo zastupanje u kaznenom postupku o kojem je riječ. Tako je suglasnost skrbnika postala uvjet za nastavak postupka, time da u hrvatskom pravnom sustavu ne postoje nikakve odredbe za rješavanje mogućeg sukoba želja između skrbnika i osoba pod skrbništvom.

81. Skrbnici su izjavili kako se ne mogu očitovati daju li ili ne svoju suglasnost za nastavak kaznenog postupka o kojem je riječ (vidi stavak 27. ove presude). Dana 28. travnja 2009. godine postupak je obustavljen jer je 21. travnja 2009. godine podnositeljici imenovan skrbnik za poseban slučaj koji nije dao izričitu suglasnost za nastavak postupka, te stoga nije postojao zahtjev ovlaštenog tužitelja za nastavak postupka. Daljnja pravna sredstva koja su pokušale iskoristiti podnositeljica i njezina sestra bila su neuspješna.

82. Stoga nadležni sud nikada nije utvrdio činjenice oko navodnog napada na podnositeljicu. S tim u vezi, Sud naglašava kako je glavna svrha izricanja kaznenih sankcija spriječiti i odvratiti počinitelja od nanošenja daljnje štete. Međutim, ti se ciljevi teško mogu postići ako nadležni sud nije utvrdio činjenice predmeta.

83. Prema mišljenju Suda, ne može se reći kako je ishod kaznenog postupka u ovom predmetu imao dovoljno odvrćajući učinak ili da je mogao osigurati djelotvorno sprečavanje nezakonitih čina sličnih onima kojima je prigovorila podnositeljica.

84. U tom smislu, te s obzirom na činjenicu da je postupak trajao gotovo šest godina, Sud smatra da pobijana praksa nije u okolnostima ovoga predmeta osigurala odgovarajuću zaštitu podnositeljici protiv napada na njezin tjelesni integritet, te da je način na koji su kaznenopravni mehanizmi primijenjeni u ovom predmetu bio manjkav do mjere koja predstavlja povredu pozitivne obveze tužene države iz članka 8. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE U VEZI S POSTUPKOM ZA LIŠENJE PODNOSITELJICE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

85. Podnositeljica prigovara, pozivajući se na članak 8. Konvencije, da je pokretanje postupka za njezino lišenje poslovne sposobnosti povrijedilo njezino pravo na poštovanje privatnog života. Tekst članka 8. Konvencije naveden je naprijed.

A. Dopuštenost

86. Vlada tvrdi da je svaki prigovor glede postupka za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice preuranjen jer je taj postupak još u tijeku. Nadalje primjećuje kako podnositeljica nije izjavila žalbu protiv odluke Centra kojom joj je zaposlenik Centra T.T. imenovan privremenim skrbnikom u postupku za lišenje poslovne sposobnosti.

87. Sud primjećuje kako podnositeljica prigovara da pokretanje sudskog postupka za njezino lišenje poslovne sposobnosti predstavlja neopravdano miješanje u njezino pravo na poštivanje privatnog života. S obzirom na narav tog prigovora, pitanje je li podnositeljčin prigovor temeljem članka 8. Konvencije u vezi s pokretanjem postupka za njezino lišenje poslovne sposobnosti preuranjen jer je postupak još u tijeku, usko je povezano s osnovanošću ovog prigovora. Slično tome, pitanje podnošenja žalbe protiv navedene odluke također je usko povezano s biti podnositeljčinog prigovora glede postupka o kojemu je riječ. Stoga Vladin prigovor glede iscrpljenja domaćih pravnih sredstava treba pridružiti osnovanosti.

88. Sud nadalje smatra da ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Nadalje, nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

89. Podnositeljica tvrdi da je pokretanje postupka za njezino lišenje poslovne sposobnosti povrijedilo njezino pravo na poštivanje privatnog života.

90. Vlada prvenstveno tvrdi da se pokretanje tog postupka ne može smatrati miješanjem u podnositeljčino pravo na poštovanje privatnog života. Pravne posljedice lišenja poslovne sposobnosti neke osobe nastaju tek nakon pravomoćnosti odluke o lišenju. U postupku o kojemu je riječ provela bi se potpuna psihijatrijska ocjena podnositeljčinog psihičkog zdravlja. U tom postupku podnositeljicu zastupa skrbnik za poseban slučaj čije su ovlasti propisane zakonom.

91. Ako Sud utvrdi da je došlo do miješanja u podnositeljčino pravo na poštovanje privatnog života, tada Vlada tvrdi da se to miješanje temeljilo na zakonu, i to na Obiteljskom zakonu. Štoviše, nadležni centar za socijalnu skrb ima obvezu pokrenuti postupak za lišenje poslovne sposobnosti osobe koja ugrožava prava i interese drugih osoba.

92. "Miješanjem" se nastojao ostvariti legitiman cilj, i to zaštita prava i interesa drugih osoba. Ono je bilo potrebno u demokratskom društvu jer je podnositeljica zbog svoje psihičke bolesti podnijela velik broj kaznenih prijava protiv raznih osoba.

2. Ocjena Suda

(a) Je li došlo do miješanja

93. U predmetu *X i Y protiv Hrvatske* (naprijed citiran) Sud je presudio kako slijedi:

“102. Sud smatra kako mjera kao što je lišenje poslovne sposobnosti predstavlja ozbiljno miješanje u privatni život osobe. U vezi s time Sud bilježi da već samo pokretanje tog postupka proizvodi ozbiljne posljedice. Stoga se takvoj osobi imenuje poseban skrbnik koji zastupa tu osobu u sudskom postupku, osoba je podvrgnuta različitim ocjenama, uključujući psihijatrijsko vještačenje, a sve se to tiče privatnog života.

103. Nadalje, u ovome su predmetu imenovanom skrbniku druge podnositeljice dane široke ovlasti, kao što je zastupanje druge podnositeljice u svim privatnim stvarima i stvarima koje se tiču njezine imovine, raspolaganju imovinom te brizi o njoj kao osobi, njezinim pravima, obvezama i dobrobiti. Sud stoga smatra da pokretanje postupka za lišenje druge podnositeljice poslovne sposobnosti predstavlja miješanje u njezin privatni život u smislu članka 8. Konvencije.

104. Svako takvo miješanje u pravo na poštovanje privatnog života osobe predstavljat će povredu članka 8. Konvencije, osim ako je „u skladu sa zakonom“, teži ostvariti cilj ili ciljeve koji su legitimni prema stavku 2. ove odredbe te se može smatrati „nužnim u demokratskom društvu“ (vidi *Anayo protiv Njemačke*, br. 20578/07, stavak 63., 21. prosinca 2010. i *Mikolajová protiv Slovačke*, br. 4479/03, stavak 58., 18. siječnja 2011).

Sud ne vidi nikakav razlog da odstupi od ovih zaključaka u ovom predmetu.

(b) Da li je miješanje bilo utemeljeno na zakonu, da li se njime nastojao ostvariti legitiman cilj i da li je ono bilo nužno u demokratskom društvu

94. U okolnostima ovog predmeta Sud smatra da su pitanja zakonitosti miješanja, legitimnog cilja koji se njime nastoji ostvariti i njegova nužnost međusobno blisko povezana te će ih ispitati zajedno (vidi, kao usporedbu, naprijed citirani predmet *X i Y protiv Hrvatske*, stavak 105.).

95. Glede pravne osnove miješanja, Sud primjećuje kako članak 159. Obiteljskog zakona predviđa kako punoljetna osoba koja zbog duševnih smetnji ili drugih uzroka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima i interesima ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba, može biti djelomično ili potpuno lišena poslovne sposobnosti.

96. Prema mišljenju Suda, da bi pokrenuo taj postupak Centar za socijalnu skrb (ili neko drugo tijelo) treba moći predočiti uvjerljive dokaze da je dotična osoba nesposobna brinuti se za svoje potrebe, prava i interese, ili da ugrožava prava i interese drugih. To se ne može učiniti na temelju općih izjava već samo na temelju konkretnih činjenica (vidi naprijed citirani predmet *X i Y protiv Hrvatske*, stavak 107.).

97. Sud smatra kako pri odlučivanju o tome da li je postupak za lišenje neke osobe poslovne sposobnosti razmjernan, nacionalnim vlastima treba priznati izvjesnu slobodu procjene. U prvom je redu na nacionalnim vlastima da ocijene dokaze koji su im predočeni u konkretnom predmetu. Zadatak je Suda preispitati, temeljem Konvencije, odluke tih vlasti (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Winterwerp protiv Nizozemske*, 224. listopada 1979., stavak 40., Serija A br. 33; *Luberti protiv Italije*, 23. veljače 1984., Serija A br. 75, stavak 27. i *Shtukaturov protiv Rusije*, br. 44009/05, stavak 67., 27. ožujka 2008.). S tim u vezi, Sud bi želio naglasiti kako se traži stroga kontrola kad je riječ o mjerama koje imaju nepovoljan učinak na osobnu samostalnost osobe o kojoj se radi. U tom kontekstu Sud ima na umu kako lišenje poslovne sposobnosti neke osobe za sobom povlači teške posljedice za različita područja života te osobe (vidi naprijed citirani predmet *X i Y protiv Hrvatske*, stavak 109.).

98. Pokretanje tog postupka, koji dotičnu osobu obvezuje da se podvrgne sudskom postupku u kojem je zastupa skrbnik i u kojem se pregledavaju i ispituju različiti vidovi njezinog privatnog života te se ocjenjuje njezino psihičko stanje, ponašanje i osobnost, opravdano je ako postoje uvjerljivi dokazi da je mjera za lišenje poslovne sposobnosti te osobe prikladan odgovor na situaciju o kojoj je riječ (vidi naprijed citirani predmet *X i Y protiv Hrvatske*, stavak 111.)

99. U ovome je predmetu u svojem zahtjevu od 26. lipnja 2008. godine Centar tvrdio kako je psihijatar u nalazu i mišljenju koji je zatražen za potrebe kaznenog postupka protiv podnositeljice i njezine sestre utvrdio da one obje boluju od trajnog psihotičnog poremećaja i da to samo po sebi zahtijeva pokretanje postupka za lišenje poslovne sposobnosti njih obje.

100. Zahtjev Centra oslanja se samo na naprijed navedeni nalaz i mišljenje psihijatra. Međutim, Sud glede tog nalaza i mišljenja primjećuje da je on sastavljen u kontekstu kaznenog postupka protiv podnositeljice, kao i da ga je sastavio psihijatar koji nikada nije s njom bio u kontaktu. Sud podsjeća da je u svojoj presudi *X i Y protiv Hrvatske* izrazio ozbiljne dvojbe u vezi s nalazom i mišljenjem koje je sastavio psihijatar koji nije prije toga liječio podnositeljicu i koji je s njom samo obavio telefonski razgovor. Slično tome, Sud je u ovom predmetu skeptičan u odnosu na to da je psihičko stanje podnositeljice moglo biti procijenjeno s dovoljnom sigurnošću bez da je psihijatar vidio podnositeljicu, osobito s obzirom na značaj takvog nalaza i mišljenja.

101. Sud također naglašava kako pokretanje postupka za lišenje poslovne sposobnosti mora biti podvrgnuto relevantnim postupovnim zaštitnim mehanizmima. Zadatak je suda u ovom predmetu preispitivanje, temeljem Konvencije, odluka koje su hrvatske vlasti donijele u izvršavanju svoje slobode procjene.

102. Postupak o kojem je riječ pokrenut je na zahtjev Centra od 26. lipnja 2008. godine. Međutim, dokumenti u spisu predmeta ne ukazuju da je

došlo do kontakta između osoblja Centra i podnositeljice prije podnošenja zahtjeva. Centar je samo jednom pokušao posjetiti podnositeljicu na njezinoj adresi.

103. Kao što je naprijed navedeno, zahtjev koji je Centar podnio temelji se samo na mišljenju psihijatra koji nije imao nikakav kontakt s podnositeljicom. Nema nikakvih naznaka da je pribavljeno mišljenje liječnika koji je imao redovit kontakt s podnositeljicom tijekom godina. Iako se u odluci od 15. rujna 2008. godine spominje pokušaj kontaktiranja s podnositeljčinim liječnikom opće prakse, u spisu predmeta nema naznake da se dalje nešto u tom smislu poduzelo.

104. Glede zastupanja podnositeljice u tom postupku, Sud primjećuje da je jedan zaposlenik Centra imenovan podnositeljčinim skrbnikom za poseban slučaj. Međutim, s obzirom da je sam Centar pokrenuo postupak za lišenje podnositeljice poslovne sposobnosti, bilo bi teško očekivati od zaposlenika Centra da se protivi takvom zahtjevu ili ga pobija. Sud također ima na umu činjenicu da nacionalno pravo ne predviđa da neovisni odvjetnik obvezno zastupa dotičnu osobu, usprkos vrlo ozbiljnoj naravi pitanja o kojima je riječ i mogućih posljedica tog postupka.

105. Konvencija državama članicama ne određuje niti jedan unaprijed zadani način na koji bi u svojem unutarnjem pravu trebale osigurati djelotvornu provedbu Konvencije. Izbor najprikladnijeg sredstva za postizanje toga cilja u načelu je stvar odluke domaćih vlasti koje su u stalnom kontaktu s vitalnim snagama svojih zemalja i u boljem su položaju za ocjenu mogućnosti i resursa koje im daju njihovi domaći pravni sustavi (vidi *Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], zahtjev br. 27238/95, stavak 91., ECHR 2001-I; i *Sisojeva i drugi protiv Latvije* [VV], zahtjev br. 60654/00, stavak 90., ECHR 2007-II). Međutim, Sud bilježi da u ovome predmetu niti zahtjev Centra nije bio potkrijepljen odgovarajućim opravdanjem, argumentima i dokazima, niti je podnositeljici dana mogućnost *ab initio* prigovoriti pokretanju postupka o kojem je riječ.

106. S obzirom na to i na konkretnu situaciju u kojoj se Centar u svom zahtjevu oslanja samo na nalaz i mišljenje koje je sastavio psihijatar koji nikada nije ostvario kontakt s podnositeljicom, te u kojoj ni sam Centar nije nikada ostvario kontakt s podnositeljicom i u kojoj podnositeljica nije imala prethodnu povijest psihičke bolesti, Sud smatra kako pokretanje sudskog postupka za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice nije bilo u skladu sa zakonom propisanim postupkom i zahtjevima (vidi stavak 56. ove presude), nije težilo ostvariti legitiman cilj i nije bilo nužno u demokratskom društvu.

107. Glede Vladinog prigovora da podnositeljica nije iscrpila domaća pravna sredstva (vidi stavke 87. i 88. ove presude), Sud primjećuje da pokretanje postupka o kojem je riječ predstavlja miješanje, te stoga činjenica da je taj postupak još u tijeku ne može učiniti prigovor koji se na njega odnosi preuranjenim. Glede mogućnosti da podnositeljica pobija imenovanje skrbnika, Sud smatra kako bi jedino pravno sredstvo glede tog

prigovora bila mogućnost da podnositeljica pobija pokretanje postupka za njezino lišenje poslovne sposobnosti, no ta mogućnost ne postoji u hrvatskom pravu.

108. S obzirom na takvu pozadinu, Sud odbija prigovor Vlade glede iscrpljenja domaćih pravnih sredstava i nalazi da je došlo do povrede članka 8. pokretanjem postupka za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. KONVENCIJE

109. Podnositeljica prigovara da je povrijeđeno njezino pravo na pošteno suđenje jer je prekinut postupak u kojem je zatražila povrat posjeda spremišta za drva i naknadu za njegovo korištenje. Poziva se na članak 6. stavak 1. Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

"... Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo da ... zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično... ispita njegov slučaj..."

Dopuštenost

110. Sud bilježi da je postupak o kojem je riječ još uvijek u tijeku, te je stoga svaki prigovor koji se na njega odnosi preuranjen.

111. Slijedi da ovaj prigovor treba odbiti temeljem članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije, zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava.

IV. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

112. Podnositeljica se poziva i na članke 5., 7. i 13. Konvencije, kao i na članak 1. Protokola br. 1., članak 2. Protokola br. 4. i članke 2. i 4. Protokola br. 7. bez daljnjeg potkrijepljenja.

113. U svjetlu svih materijala koje posjeduje, te u mjeri u kojoj su pitanja koja su predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne upućuje na postojanje bilo kakve povrede Konvencije. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva nedopušten temeljem članka 35. stavka 3. (a) kao očigledno neosnovan, te da ga treba odbiti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

114. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih Protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućuje samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

115. Podnositeljica nije postavila zahtjev za pravičnu naknadu niti za naknadu troškova i izdataka. Stoga Sud smatra da nije pozvan dosuditi joj bilo koji iznos s te osnove.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* spojiti Vladin prigovor koji se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava s odlukom o osnovanosti, te ga odbija;
2. *Utvrđuje* da su prigovori temeljem članka 8. Konvencije glede navodne neprikladnosti zaštite od navodnog napada M.Č. na podnositeljicu i pokretanja postupka za njeno lišenje poslovne sposobnosti dopušteni, a ostatak zahtjeva nedopušten;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije zbog neprikladnosti zaštite od navodnog napada M.Č.-a na podnositeljičin tjelesni integritet;
4. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije zbog pokretanja postupka za lišenje podnositeljice poslovne sposobnosti.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 25. travnja 2013. godine, u skladu s pravilom 77., stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

g. Søren Nielsen
tajnik

gđa. Isabelle Berro-Lefèvre
predsjednica